

POSTANOWIENIE

Wrocław, dnia 13 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: SSA Jerzy Skorupka (sprawozdawca)

Sędziowie: SA Edyta Gajgał

SA Grzegorz Kapera

po rozpoznaniu skargi M. W. z dnia 20 lutego 2018 r., reprezentowanej przez adw. M. H.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy w postępowaniu sądowym prowadzonym przed Sądem Rejonowym dla Wrocławia Fabrycznej pod sygnaturą X W 189/17

na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 oraz art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz. U. 2018.75)

postanowił

1. stwierdzić, że w postępowaniu prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia Fabrycznej w sprawie X W 189/17 wystąpiła przewlekłość, przez co naruszone zostało prawo M. W. do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki,
2. zasądzić od Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy dla Wrocławia Fabrycznej) na rzecz M. W. 3.000 (trzy tysiące) zł., za naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki,
3. zwrócić M. W. wniesioną opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 20.02.2018 r. adw. M. H. w imieniu M. W. wniósł do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu skargę na naruszenie prawa do rozpoznania bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia Fabrycznej w sprawie X W 189/17, wnosząc o stwierdzenie przewlekłości wymienionego postępowania oraz zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej 5.000 zł. i zasądzenie od Skarbu Państwa kosztów postępowania.

Prezes Sądu Rejonowego dla Wrocławia Fabrycznej nie udzielił odpowiedzi na skargę i nie przedstawił w tej sprawie stanowiska.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zważył, co następuje. Skarga jest zasadna.

Na wstępie poczynić należy uwagi ogólniejszej natury. Zważyć należy, że przedmiotem rozpoznania w postępowaniu uruchomionym na podstawie skargi jest **zarzut strony**, że postępowanie w **jej sprawie** prowadzone jest przewlekłe, a przyczyną tej przewlekłości jest działanie lub zaniechanie (bezczywność) sądu lub prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze (zob. J.Skorupka (red.) Skarga na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Komentarz, Warszawa 2010, s. 41). Dla rozpoznania skargi kluczowe jest pojęcie „sprawa”, które w piśmiennictwie i orzecznictwie sądowym nie jest rozumiane jednolicie.

Dla objaśnienia pojęcia „sprawa” pomocna jest treść art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17.06.2004 r. Stosownie do tego przepisu, dla stwierdzenia, czy **w sprawie** doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić

terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd, w celu wydania w sprawie **rozstrzygnięcia co do istoty**, uwzględniając charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Mając to na względzie powiedziec należy, że **pojęcie „sprawa” obejmuje sprawę co do istoty**, a zatem postępowanie **jako całość** (zob. J.Skorupka (red.), tamże, s. 48; post. post. SN z 22.2.2017 r., III SSP 2/17).

Z konsekwentnego i ugruntowanego orzecznictwa ETPCz, które zapadło w tzw. „polskich sprawach” wynika, że przy ocenie czasu trwania postępowania należy brać pod uwagę **początek i koniec postępowania**, a zatem, kiedy dane postępowanie zostało rozpoczęte i kiedy zostało zakończone. O tym, że postępowanie w danej sprawie zostało zakończone można zaś mówić dopiero wtedy, gdy kwestia oskarżenia została **definitywnie** rozstrzygnięta. **Czas rozpatrzenia sprawy należy zatem liczyć od wszczęcia postępowania przeciwko danej osobie do jego prawomocnego zakończenia**, niezależnie od tego w ilu instancjach postępowanie odbywało się, łącznie z ewentualnym postępowaniem kasacyjnym. Dla stwierdzenia przewlekłości postępowania, a w dalszej kolejności, stwierdzenia naruszenia prawa strony do rozpoznania jej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, nie ma znaczenia, że niektóre odcinki (fragmenty, etapy) postępowania prowadzone były sprawnie. Ważne i przesądzające dla stwierdzenia przewlekłości postępowania jest to, czy **postępowanie w sprawie traktowane jako całość** było, czy nie było prowadzone przewlekłe. Innymi słowy, czy sprawa co do istoty została rozpoznana w rozsądnym terminie (zob. J.Skorupka, tamże, s. 57; post. SN z 22.2.2017 r., III SSP 2/17). Stosownie do art. 1 ust. 3 ustawy z dnia 17.06.2004 r. przepisy ustawy stosuje się zgodnie ze standardami wynikającymi z EKPC, a zatem także standardami wynikającymi z orzecznictwa ETPCz.

Nie można podzielić tych poglądów, które pojęcie sprawy ograniczają do danego etapu procesu karnego (postępowanie przygotowawcze, główne, odwoławcze). Uznanie, że skarga na przewlekłość może dotyczyć tylko postępowania prowadzonego na danym etapie procesu karnego oznaczałoby przyznanie stronie prawa do zakończenia bez zbędnej zwłoki tylko tego fragmentu postępowania, a nie prawa do rozpoznania **sprawy** bez nieuzasadnionej zwłoki, czyli definitywnego jej rozstrzygnięcia przez sąd (zob. uchw. SN (7) z dnia 28.3.2013 r., III SPZP 1/13). Już sam tytuł ustawy świadczy o tym, że jej regulacje dotyczą naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, co wprost nawiązuje do realizacji konstytucyjnego prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, a zatem uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd. Z tytułem ustawy wiąże się przepis art. 1 ust. 1 określający przedmiot ustawy, jako uregulowanie zasad i trybu wnoszenia oraz rozpoznawania skargi strony, której prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone na skutek działania lub bezczynności sądu lub prokuratora, z czym koresponduje treść art. 2 ust. 1 ustawy, w myśl którego strona może wnieść skargę na naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Pod pojęciem „rozstrzygnięcie sprawy” należy zatem rozumieć prawomocne jej zakończenie (zob. post. SN z 20.1.2015 r., III 234/14). Odrzucić należy stanowisko (zob. post. SN z 6.1.2006 r., III SPP 167/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 375), że zawartemu w art. 2 ust. 2 sformułowaniu „rozstrzygnięcie co do istoty” należy przydać inne znaczenie niż pojęciu „rozstrzygnięcie co do istoty sprawy”. Przeciwno takiemu pogładowi przemawia zarówno wykładnia językowa przepisu, który posługuje się pojęciem „wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty”, wykładnia systemowa, uwzględniająca przedmiot regulacji ustawowej oraz wykładnia celowościowa, biorąca pod uwagę ratio legis przepisu art. 2 ust. 2, którego celem (funkcją) jest zdefiniowanie pojęcia rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, ze wskazaniem kryteriów oceny tego stanu w konkretnej sprawie, wzorowanych na stanowisku ETPCz (por. uchw. SN (7) z dnia 28.3.2013 r., III SPZP 1/13). Przypomnieć należy, że ETPCz rozpoznając skargi na naruszenie prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji, bierze pod uwagę czas trwania postępowania od jego rozpoczęcia do prawomocnego zakończenia.

W podsumowaniu dotychczasowych rozważań należy stwierdzić, że przedmiotem postępowania wywołanego skargą na przewlekłość jest badanie podniesionego przez składającego skargę zarzutu, że doszło do naruszenia

przysługującego mu prawa do sądu przez przewlekłe prowadzenie postępowania w sprawie od chwili jego wszczęcia, niezależnie od tego, czy aktualnie sprawa znajduje się już w kolejnej fazie tego postępowania. Ustawa dotyczy bowiem prawa strony do rozpoznania bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy w postępowaniu przygotowawczym i postępowaniu sądowym, a nie w postępowaniu przed sądem konkretnej instancji bądź w postępowaniu przygotowawczym. W tak określonym terminie strona ma prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia jej sprawy, a nie jedynie orzeczenia w danej instancji, wobec czego ocenie pod kątem przewlekłości podlegać powinien przebieg całego dotychczasowego postępowania w sprawie, której skarga dotyczy (por. uchw. SN (7) z dnia 28.3.2013 r., III SPZP 1/13).

Przedstawionej interpretacji przepisów ustawy z 17.6.2004 r. nie stoi na przeszkodzie treść jej art. 5 ust. 1, zgodnie z którym skargę wnosi się w toku postępowania w sprawie, albowiem stanowi on jedynie wyraz woli ustawodawcy wprowadzenia takiego środka, który chroniłby strony przed przewlekłością postępowania, które jest prowadzone. Wniesienie skargi powinno zatem nastąpić w toku postępowania, po zaistnieniu stanu, który w ocenie skarżącego uzasadnia podniesione w niej zarzuty, nie później jednak niż do czasu prawomocnego zakończenia postępowania. Postępowanie w sprawie trwa bowiem (jest w toku) dopóty, dopóki nie dojdzie do wydania w sprawie prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie (por. M. Romańska: Skarga na przewlekłość postępowania sądowego, Przegląd Sądowy 2005 nr 11-12, s. 66). Zbieżne stanowisko wyrażone zostało w uchw. SN (7) z dnia 31.3.2011 r., WZP 2/10, OSNKW 2011 nr 3, poz. 31 oraz w post. SN z dnia 12.6.2012 r., III SPP 25/12.

W art. 2 ust. 2 ustawy z 17.06.2004 r. wskazane zostały następujące kryteria przewlekłości postępowania: 1) terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd, w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty, 2) charakter sprawy, 3) stopień faktycznej i prawnej jej zawilosci, 4) znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz 5) zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Dla oceny, czy doszło do naruszenia prawa strony do rozpoznania jej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki miarodajne jest również orzecznictwo ETPCz dotyczące wykładni pojęcia „rozsądny termin zakończenia sprawy”, będącego elementem rzetelnego postępowania karnego, o którym stanowi art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. ETPCz w wielu orzeczeniach wskazał kryteria, które powinny być brane pod uwagę przy ocenie, czy postępowanie przeprowadzono w rozsądnym terminie. Do kryteriów tych ETPCz zaliczył: **stopień skomplikowania sprawy** (wyr. ETPCz z 27.02.1992 r. w sprawie 12955/87 A. przeciwko W.), **zachowanie się oskarżonego w toku postępowania** (wyr. ETPCz z 15.07.1982 r. w sprawie 8130/78 E. przeciwko Niemcom), **sposób prowadzenia postępowania przez organy procesowe** (wyroki ETPCz z 28.07.1999 r. w sprawie 34884/97 B. przeciwko W.; z 28.07.1999 r. w sprawie 35265/97 A.P. przeciwko W.; z 28.07.1999 r. w sprawie 34256/96 Di M. przeciwko W.; z 28.07.1999 r. w sprawie 33440/96 F. przeciwko W.), **stopień uciążliwości postępowania dla oskarżonego** (wyr. ETPCz z 30.10.1998 r. w sprawie 28616/95 S. przeciwko Polsce; wyr. ETPCz z 15.10.1999 r. w sprawie 2661/95 H. przeciwko Polsce; wyr. ETPCz z 15.06.2000 r. w sprawie 3561/97 S. przeciwko Polsce; wyr. ETPCz z 26.10.2000 r. w sprawie 25693/94 S. przeciwko Polsce; wyr. ETPCz z 30.04.2002 r. w sprawie J. przeciwko Polsce; wyr. ETPCz z 30.01.2003 r. w sprawie 37437/97 K. przeciwko Polsce; wyr. ETPCz z 6.05.2003 r. w sprawie 39619/98 A.P. i B.P. przeciwko Polsce, wyr. ETPCz z 4.10.2005 r. w sprawie 64207/01 S. przeciwko Polsce).

ETPCz podkreśla, że kwestia, czy postępowanie zostało przeprowadzone w rozsądnym terminie musi być oceniona w świetle wszystkich okoliczności danej sprawy (wyr. ETPCz z 31.05.2005 r. w sprawie 57237/00 H. przeciwko Słowacji). Czas trwania postępowania, sam przez się nie przesądza wszak o jego przewlekłości, która wchodzi w grę wówczas, gdy okoliczności sprawy, stopień jej skomplikowania i zachowanie się uczestników postępowania, oceniane łącznie, prowadzą do przyjęcia, że czas ten nie może być uznany za rozsądny w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji (wyr. ETPCz z 19.02.1991 r. w sprawie 13978/88, 14236/88, 14237/88 A. i inni przeciwko W.).

Dla oceny zasadności rozpoznawanej skargi należy mieć także na uwadze, że przewlekłość jest pojęciem wskazującym, że jakieś zdarzenie czy stany są nadmiernie rozciągnięte w czasie, rozwleczone i przedłużają się (zob. P.Górecki, S.Stachowiak, P.Wiliński, Skarga na przewlekłość postępowania sądowego. Komentarz, Wolters Kluwer 2007, s. 31 i

cytowane tam orzecznictwo). Względność i ocenność omawianego pojęcia wymaga więc jego odniesienia do realiów rozpoznawanej sprawy i sposobu procedowania prokuratora.

Przechodząc do oceny wniesionej skargi oraz wskazanego w niej postępowania Sądu Rejonowego dla Wrocławia Fabrycznej w sprawie X W 189/17 zważyć należy, że w dniu 23 stycznia 2017 r. do Sądu Rejonowego dla Wrocławia Fabrycznej wpłynął wniosek Komisariatu Policji W. o ukaranie w postępowaniu zwyczajnym M. W. obwinionej o wykroczenie z art. 86§1 KW.

Zarządzeniem przewodniczącego wydziału z dnia 30 stycznia 2017 r. sprawa została przedzielona do referatu sędzi J. T., która na posiedzeniu w dniu 2 lutego 2017 r. wydała w tej sprawie wyrok nakazowy. W dniu 13 lutego 2017 r. obrońca obwinionej złożył sprzeciw od tego wyroku, wobec czego przewodniczący wydziału zarządzeniem z dnia 1 marca 2017 r. wyznaczył rozprawę na dzień 4 kwietnia 2017 r., wzywając na ten termin obwinioną i trzech świadków. Sprawa została przydzielona do referatu sędzi M. H.. Wobec konieczności kontynuowania postępowania dowodowego rozprawa została przerwana do 11 kwietnia 2017 r., a następnie odroczone do 30 maja 2007 r. Na rozprawie w dniu 30 maja 2017 r. sąd zamknął przewód sądowy i odroczył ogłoszenie wyroku do dnia 13 czerwca 2017 r. Wyrokiem Sądu Rejonowego dla Wrocławia Fabrycznej X W 189/17 z dnia 13 czerwca 2017 r. M. W. została uznana za winną wykroczenia z art. 86§1 KW, za co wymierzono jej 200 zł kary grzywny.

W dniu 19 czerwca 2017 r. obrońca obwinionej złożył wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku. W dniu 12 lipca 2017 r. skarżący został wezwany do uzupełnienia braków formalnych wymienionego wniosku, który został uzupełniony pismem z dnia 27 lipca 2017 r.

Sędzia M. H. przebywała na urlopie wypoczynkowym od 26 czerwca do 6 lipca 2017 r., a następnie od 11 do 30 sierpnia 2017 r. Od dnia 6 września 2017 r. sędzia M. H. przebywała na zwolnieniu lekarskim.

Pismem z dnia 9 listopada 2017 r. Przewodnicząca X Wydziału Karnego Sądu Rejonowego dla Wrocławia Fabrycznej poinformowała obrońcę obwinionej adw. M. H., że uzasadnienie wyroku zostanie sporządzone do dnia 17 listopada 2017 r. Tego dnia uzasadnienie wymienionego wyroku zostało przesłane skarżącemu, który w dniu 27 listopada 2017 r. wniósł apelację od tego wyroku. Rozprawa apelacyjna została wyznaczona na dzień 20 marca 2018 r.

W sprawie nie ujawniły się okoliczności wskazujące na zawinione przewleknięcie postępowania przez skarżącą. Dyskusji nie powinna podlegać też kwestia, że sposób rozstrzygnięcia sprawy X W 189/17 ma znaczenie dla skarżącej. Sprawa nie jest skomplikowana i zawiła pod względem faktycznym i prawnym.

W ocenie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, w sprawie brak jest okoliczności uzasadniających jej prowadzenie przez ponad 13 miesięcy. W sprawie X W 189/18 Sądu Rejonowego dla Wrocławia Fabrycznej doszło zatem do nieuzasadnionego przewleknięcia postępowania. Przewlekłość postępowania spowodowana jest nieterminowym sporządzeniem uzasadnienia wyroku wydanego w dniu 13 czerwca 2017 r. Uzasadnienie tego wyroku zostało bowiem doręczone stronie dopiero w dniu 23 listopada 2017 r. Okoliczność, że w tym czasie sędzia sprawozdawca przebywała na urlopie wypoczynkowym, a później na zwolnieniu lekarskim nie usprawiedliwia sądu z przewlekłego prowadzenia postępowania w danej sprawie. W błahej, a w każdym razie nieskomplikowanej pod względem faktycznym i prawnym sprawie, która została uruchomiona 23 stycznia 2017 r., do chwili obecnej nie nastąpiło jej prawomocne zakończenie. Ta okoliczność przesądza, że omawiana sprawa prowadzona jest przewlekle.

Wymieniona okoliczność stanowi uzasadnioną przesłankę do stwierdzenia, że w postępowaniu Sądu Rejonowego dla Wrocławia Fabrycznej o sygn. X W 189/17 doszło do naruszenia prawa M. W. do rozpoznania wymienionej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (w rozsądnym terminie). Ta konkluzja, uzasadnia z kolei uwzględnienie żądania skarżącej przyznania jej kwoty 3.000 zł., na podstawie art. 12 ust. 4 cytowanej ustawy. Wymieniona kwota stanowi wystarczającą rekompensatę za krzywdę wynikającą z naruszenia ich prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Mając na względzie uregulowanie zawarte w art. 17 ust. 3 cytowanej ustawy, skarżącej należało zwrócić wniesioną opłatę od skargi w wysokości po 200 zł.

W tym stanie rzeczy, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu orzekł, jak na wstępie.

SSA Edyta Gajgał SSA Jerzy Skorupka SSA Grzegorz Kapera